

A Maros hordalékkúp fejlődéstörténete a késő pleisztocén óta

Sümeghy Borbála – Kiss Tímea
Szegedi Tudományegyetem

A szabályos legyezőszerű alakú Maros hordalékkúpon a fluviális formák dominanciája jellemző. A felszíni medrek alapján a fejlődéstörténet utolsó fázisa jól rekonstruálható, azonban a korábbi kutatások során az akkor rendelkezésre álló adatok nem megfelelő felbontása vagy bizonyos technológiák hiánya miatt ma is vannak a hordalékkúp történetének ismeretlen vagy kevésbé feltárt mozzanatai.

Kutatásunk során célul tűztük ki a Maros hordalékkúp magyarországi és romániai részének morfológia vizsgálatát és felszíni képződményei alapján a hordalékkúp-épülés utolsó fázisának fejlődéstörténeti rekonstrukcióját.

A felszín általános morfometriai jellemzésének részeként feltártuk a hordalékkúp esésviszonyait és elkülönítettük morfológiai egységeit. A hordalékkúp felszínén azonosítottuk az egykori elhagyott medreket, azok mintázatát és a hozzájuk kapcsolódó fluviális formákat. A meanderező medrek paramétereit alapján meghatároztuk egykori mederkitöltő vízhozamukat. A medrek mederközepi és övzátonyaiból gyűjtött homokos mintáknak (29 db) meghatároztuk az OSL korát.

A hordalékkúp fluviális formáinak elemzése során kirajzolódott, hogy a medrek jól elkülöníthető, összesen 18 db összefüggő pásztát alkotnak. A különböző meder irányokhoz hozzárendelve a medrek korát a Maros hordalékkúp fejlődéstörténetének utolsó, a felszíni képződményei által képviselt fázisa ($18,7 \pm 2,3$ ezer évtől $1,6 \pm 0,3$ ezer évig) vált rekonstruálhatóvá.

Vizsgálataink során bebizonyosodott, hogy az elmúlt 20 ezer évben a Maros rendkívül dinamikus változó rendszert alkotott. A Maros $15,2 \pm 2,0$ - $14,1 \pm 1,1$ ezer éve először észak felé folyt, gyakran váltogatva medrét, majd fokozatosan egyre délebbre tevődött. Így a holocénben már csak a romániai részt formálta aktívan.

A hidrológiai változások hátterében álló környezeti tényezőket irodalmi adatok alapján tártuk fel. Ezek közül különös hangsúlyt fektettünk a klimatikus viszonyokra (csapadék és hőmérséklet) és a növényzetre, hiszen ezek a víz- és hordalékháztartás módosítása révén jelentős mértékű hatást gyakorolhatnak a hordalékkúp rendszerére.